

Kamerbrief

Betreft: aanbieding RIVM rapport blootstelling omwonenden en antwoorden op kamervragen/commissievragen

5.2.1 Wor

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

- [Redacted text]

- [Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

Bijlage 1, 2 en 3: Antwoorden op Kamervragen en vragen vaste commissie voor LNV

Bijlage 1.

Vragen van de leden Moorlag en Ploumen (beiden PvdA) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Medische Zorg over landbouwgif in Drenthe (ingezonden 7 maart 2019).

Vraag 1

Kent u het bericht «Bij de burenen van de lelieteiler daalt een nevel van pesticiden op de trampoline neer» en het bericht «Drentse burgers meten landbouwgif in bodem en vinden 57 middelen»? 1) 2)

Antwoord

Ja

Vraag 2

Vindt ook u het begrijpelijk dat burgers ongerust en bevreesd voor hun gezondheid en welbevinden zijn als er in de bodem en groenten in hun tuin 57 bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen? Zo ja, waarom en wat gaat u doen om de vrees weg te nemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vraag 3

Waarom moeten bewoners zelf zorgen voor onderzoek naar chemische stoffen in de bodem en gewassen in hun buurt, in welke gevallen moet een overheidsinstelling die verantwoordelijkheid nemen, welke instelling is dat en waarom was daar in dit geval geen sprake van?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vraag 4

Acht u het mogelijk dat de uitbreiding van landbouwareaal voor de teelt van lelies en andere bloemen in Drenthe voor meer gezondheidsrisico's kan gaan zorgen? Zo ja, betekent dit dat die groei beperkt moet gaan worden dan wel dat er strengere eisen aan het gebruik van bestrijdingsmiddelen moeten worden gesteld en hoe gaat u daarvoor zorgen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.1 Woo

5.2.1 Woo

Vraag 5

Deelt u de zorgen van de in het artikel genoemde hoogleraar toxicologie van de Universiteit Utrecht over het feit dat er een variëteit aan stoffen is gevonden, over de vermenging van deze stoffen in de bodem en over de mogelijke risico's van opstapeling van de bestrijdingsmiddelen? Zo ja, waarom en welke gevolgen verbindt u daaraan? Zo nee, waarom deelt u die zorgen niet?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vraag 6

Deelt u de mening van de in het artikel genoemde hoogleraar dat «het de hoogste tijd [is] dat er internationaal afspraken worden gemaakt over de milieulast van pesticiden in de grond», waarbij er niet alleen naar individuele stoffen moet worden gekeken maar ook «naar het stapeleffect van de verschillende gewasbeschermingsmiddelen die gelijktijdig worden toegepast in de landbouw»? Zo ja, hoe gaat u zich hiervoor inzetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.2.1 Woo

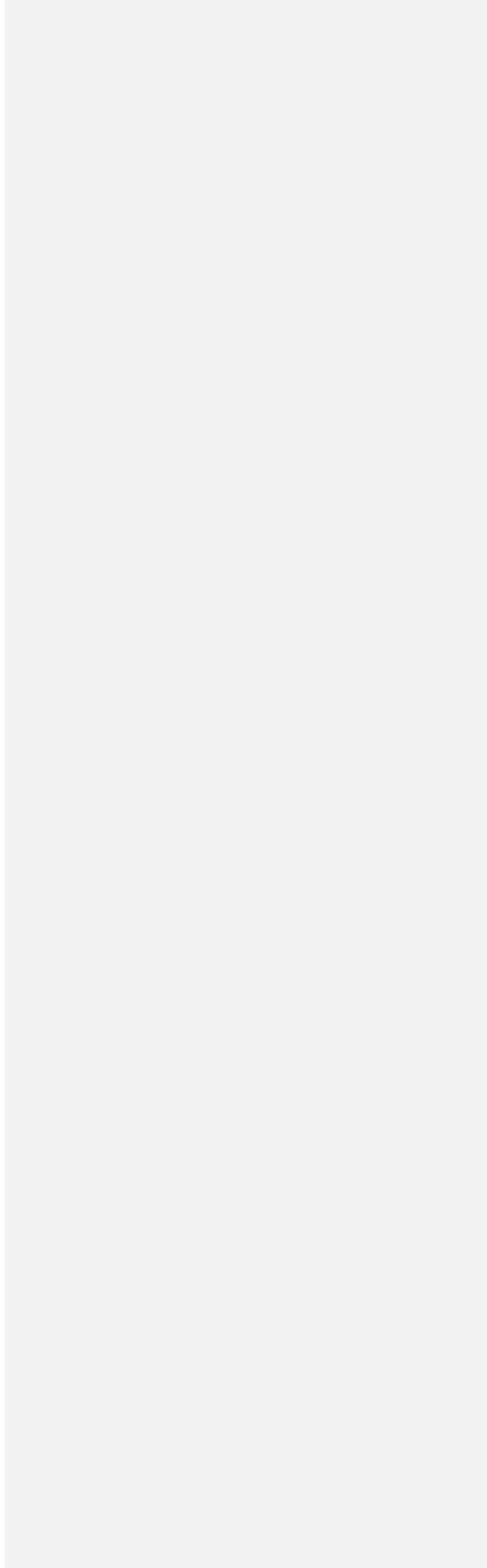
Vraag 7

Deelt u ook de mening van de genoemde hoogleraar bodemdegradatie en landbeheer aan de Wageningen Universiteit dat onderzocht moet worden welke risico's omwonenden lopen door de verspreiding van pesticiden? Zo ja, wilt u het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en/of de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) onderzoek laten doen om vast stellen of en in welke mate er gevaren zijn voor de volksgezondheid en de omwonenden, en de Kamer daarvan op

de hoogte stellen? Zo nee, weet u al wat de korte- en langetermijngesondheidseffecten van de aangetroffen stoffen kunnen zijn en wat zijn die effecten dan?

Antwoord

5 2.1 Woo
[Redacted text block containing multiple lines of obscured content]

Bijlage 2 Vragen van het lid Ouwehand (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over een nieuw onderzoek waaruit blijkt dat het gebruik van landbouwgif kan leiden tot de ontwikkeling van ALS (ingezonden 8 maart 2019).

Commented [5.12.2019]: De antwoorden zijn nog niet ingevuld, maar ik heb deze eerder via 5.12.2019 gekregen en becommentarieerd.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de studie van het ALS Center of Excellence aan de Universiteit van Michigan, gepubliceerd in het tijdschrift Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, dat ervoor waarschuwt dat blootstelling aan pesticiden en andere vervuilende stoffen de kans vergroot op ontwikkeling van ALS, en de aftakeling als gevolg van deze neurogeneratieve ziekte zal versnellen? 1)

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat deze nieuwe studie de uitkomsten van eerder onderzoek bevestigt, waaruit bleek dat patiënten met ALS verhoogde niveaus van pesticiden in hun bloed hebben?

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 3

Wat vindt u van de bevindingen die opnieuw bevestigen dat mensen ernstige gezondheidsrisico's lopen door blootstelling aan landbouwgif?

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 4

Herinnert u zich dat Frankrijk vanuit het voorzorgsbeginsel een verbod heeft ingesteld op de verkoop van het glyfosaathoudende middel Roundup?

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 5

Erkent u dat u ook de wettelijke mogelijkheid heeft om het voorzorgsbeginsel toe te passen om mensen te beschermen tegen de gevaren van landbouw-gif? 2)

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 6

Erkent u dat de Staat aansprakelijk kan worden gesteld als hij op de hoogte is van risico's voor de volksgezondheid van het gebruik van bepaalde middelen en toch adequate maatregelen ter bescherming van de volksgezondheid achterwege laat?

Antwoord

PM 5.12.2019

Vraag 7

Bent u bereid het voorzorgsbeginsel toe te passen en een moratorium af te kondigen op het gebruik van pesticiden in de landbouw? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 8

Herinnert u zich dat de Partij voor de Dieren-fractie in januari 2011 al, evenals artsen, toxicologen, milieudeskundigen en burgers, waarschuwde voor de effecten van landbouwgif voor de gezondheid van de omwonenden van landbouwgronden waarop pesticiden worden gebruikt?^{4 5}

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 9

Herinnert u zich dat het kabinet daarop de Gezondheidsraad om advies heeft gevraagd, dat op 29 januari 2014 is verschenen en waarin werd erkend dat blootstelling aan landbouwgif kan leiden tot de ontwikkeling van leukemie bij kinderen en ernstige aandoeningen aan het zenuwstelsel zoals Parkinson?⁶

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 10

Wat is de reden dat het blootstellingsonderzoek dat de Gezondheidsraad aanbeval vertraging heeft opgelopen?

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 11

Herinnert u zich dat u beloofde in gesprek te gaan met de omwonendenorganisatie Bollenboos, die zich al sinds het jaar 2000 inzet voor de gezondheid van omwonenden van bollenvelden en andere agrarische percelen waarop (veel) pesticiden worden gebruikt?

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 12

Heeft u de stichting Bollenboos al uitgenodigd voor een gesprek? Zo ja, wanneer? Zo nee, bent u bereid uw belofte alsnog na te komen en – nu het zo lang heeft geduurd – spoedig af te reizen naar Westerveld om ter plaatse in gesprek te gaan met deze hardwerkende vrijwilligers voor een gezonde leefomgeving?⁷

Antwoord

PM 5.1.2.a.V

Vraag 13

Kunt u zich voorstellen dat mensen die in de buurt van landbouwpercelen wonen enorm schrikken bij berichten over onderzoeken waaruit blijkt dat je zelfs een ernstige progressieve spierziekte zoals ALS kunt ontwikkelen als op de akkers in hun omgeving landbouwgif wordt gebruikt?

Antwoord

⁴ https://www.2doc.nl/speel~VARA_101250222~gif-in-de-bollenstreek-zembla~.html

⁵ Vragenuur 11-01-2011, Handelingen 2010–2011, 37-7, p. 1

⁶ Gezondheidsraad, 2014 – Gewasbescherming en omwonenden

⁷ Kamerstuk 27 858, nr. 419

PM 5.1.2.e V

Vraag 14

Kunt u deze vragen één voor één beantwoorden?

Antwoord

PM 5.1.2.e V

Vraag 15

Kunt u deze vragen binnen de gebruikelijke termijn van drie weken en in ieder geval voor het nog te plannen algemeen overleg Gewasbeschermingsmiddelen beantwoorden?

Antwoord

PM 5.1.2.e V

- 1) <http://www.umich-als.org/pesticide-exposure-contributes-to-faster-als-progression>
- 2) Zoals beschreven in Kamerstuk 27 858, nr. 441

Bijlage 3 Commissievragen over de berichtgeving over pesticiden bij lelieteelt in Westerveld (Kenmerk 2019Z04339/2019D11212)

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 13 maart 2019 is gesproken over het verzoek van het lid Ladders (VVD) tijdens de regeling van werkzaamheden van 6 maart jl. om vragen te inventariseren over de berichtgeving over pesticiden bij lelieteelt in Westerveld. De commissie heeft besloten u bijgevoegde vragen te stellen en verzoekt u deze vragen uiterlijk 2 april 2019 te beantwoorden.

Vragen van de leden van de VVD-fractie

1. Heeft u inzicht in de meetresultaten, de wijze waarop de metingen zijn gedaan en de locaties waar deze metingen zijn uitgevoerd/monsters zijn genomen? Zo ja, kunt u deze informatie delen? Zo nee, wat vindt u van dit onderzoek waarvan onduidelijk is hoe en waar metingen zijn uitgevoerd?

Antwoord

Ik heb kennis genomen van het rapport van het burgerinitiatief "Meten = Weten". Het rapport en de onderzoeksresultaten zijn publiek toegankelijk via de website <https://www.metenweten.com/onderzoek>.

2. Heeft u naar aanleiding van de berichtgeving dat er 57 stoffen zijn gevonden, een quickscan gemaakt van de aangetroffen stoffen en de toepassing van deze stoffen? Zo ja, kunt u deze informatie delen? Zo nee, waarom is deze quickscan niet uitgevoerd?

Antwoord

Ik heb het Ctgb gevraagd een quickscan te maken van de aangetroffen stoffen, de toepassing van de stoffen en hoe de gevonden gehalten in bodem en op gewassen zich verhouden tot de gehanteerde criteria in het toelatingsbeleid en wettelijk vastgestelde maximale residu limieten (MRL's).

5.2.1 Woo

3. Kunt u een overzicht geven van de 57 gevonden stoffen en de toepassing van deze stoffen?

Antwoord

Zie tabel 1

4. Klopt het dat van de 57 gevonden stoffen er in de afgelopen jaren slechts 9 stoffen gebruikt zijn in de lelieteelt? Zo ja, wat vindt u van dit beeld?

Antwoord

5.2.1 Woo

5. Klopt het dat er stoffen gevonden zijn die niet in de lelieteelt gebruikt zijn maar

bijvoorbeeld bij huisdieren of in huis? Zo ja, wat vindt u van dit beeld?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vragen van de leden van de CDA-fractie

1. Heeft u inzage gehad in het onderzoek dat is verricht? Zo nee, bent u bereid om te proberen het onderzoek te verkrijgen en openbaar te maken? Zo ja, kan het onderzoek openbaar gemaakt worden?

2. Kunt u toelichten op welke wijze dit onderzoek is uitgevoerd?

3. In opdracht van wie en door wie is het onderzoek verricht?

Antwoord op vraag 1, 2 en 3

[Ik verwijst u naar het antwoord op vraag 1 van de VVD-fractie. De website vermeldt de aanpak, de werkwijze, de resultaten van het onderzoek en de organisaties die het onderzoek hebben uitgevoerd. Het burger initiatief Meten=Weten is opdrachtgever.](#)

4. Kunt u het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) om een reactie vragen op het onderzoek?

5. Kunt u een inschatting maken van de schadelijkheid van de in het onderzoek aangetroffen stoffen?

Antwoord op vraag 4 en 5

[Ja, zie het antwoord op vraag 2 van de VVD-fractie](#)

6. Kunt u toelichten welke regels er gelden voor het gebruik van de middelen die de aangetroffen stoffen bevatten in de teelten op de gronden waar het onderzoek heeft plaatsgevonden?

Antwoord

[De voorschriften voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn vastgelegd in het wettelijk gebruiksvoorschrift op het etiket en de bepalingen die zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Hierbij kunt u denken aan het verplicht toepassen van spuitapparatuur die de drift met minimaal 75% vermindert en teeltvrije zones.](#)

7. Klopt de reactie van hoogleraar Rietjens? 1)

Antwoord

[In het bericht geeft hoogleraar Rietjes aan: "De kans dat de gewasbeschermingsmiddelen die in de Westerveldse bodem en op gewassen zijn aangetroffen schadelijk zijn voor mensen, is heel erg klein."](#)

5.2.1 Woo

Vragen van de leden van de D66-fractie

1. Bent u bekend met het artikel 'Bij de burens van de lelieteeler daalt een nevel van pesticiden op de trampoline neer'? 2)

Antwoord

[Ja](#)

2. Bent u bekend met de zorgen van de omwonenden van de lelieteelt in Drenthe, hoe kijkt u

naar deze zorgen en zijn de zorgen gegrond?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted]

3. Hoeveel bestrijdingsmiddelen worden er gebruikt op lelieteelten per hectare over één kalenderjaar?

Antwoord

Volgens de gebruiksgegevens van het CBS werd in 2016 per hectare 125 kilogram chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, waarvan 93 kilogram minerale olie. (zie ook het antwoord op vraag 4 van de VVD-fractie).

4. Welke gevolgen heeft het gebruik van deze bestrijdingsmiddelen op de omgeving (omwonenden en natuur)?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted]

5. Bent u van mening dat er spuitvrije zones nodig zijn tussen de lelievelden en omwonenden om de gezondheid van burgers te beschermen?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted]

6. Bent u het ermee eens dat het onacceptabel is dat er zo veel resten van bestrijdingsmiddelen gevonden worden in de bodem en planten in natuurgebieden?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted]

7. Hoe beoordeelt u het vele gebruik van bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt met het oog op de kringlooplandbouwvisie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted]

8. Wat moet er veranderen in de lelieteelt om te voldoen aan de kringlooplandbouwvisie?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie

1. Bent u bekend met de berichten 'Drentse burgers meten landbouwgif in bodem en vinden 57 middelen' en 'Meer blootstelling aan gif bij bollenvelden dan gedacht'?^{3 4}

Antwoord

Ja

2. Klopt het dat Nederland in Europa een van de landen is met het hoogste percentage bestrijdingsmiddelen per hectare en hoeveel kilo per hectare is dat per jaar?

Antwoord

5.2.1 Woo

3. Klopt het dat er bij elkaar opgeteld soms wel 57 verschillende bestrijdingsmiddelen gevonden zijn en kunt u de vervuiling zoals aangetoond door het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden bevestigen?

Antwoord

5.2.1 Woo

4. Bent u bereid om op korte termijn onderzoek te doen naar de gevolgen van opstapeling van gifstoffen voor de bodem en het oppervlaktewater? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de antwoorden op vraag 5 en 6, gesteld door de leden Moorlag en Ploumen (zie bijlage 1).

5. In hoeverre zijn de aangetroffen giftige stoffen in de bodem schadelijk voor insecten?

Antwoord

5.2.1 Woo

6. Lopen de omwonenden van gebieden waar landbouwgif gespoten wordt gevaar en kunt u

uw antwoord toelichten?

7. Bent u bereid om bij het eerder genoemde onderzoek ook de gevolgen voor omwonenden mee te nemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 6 en 7

5.2.1 Woo

8. Bent u het ermee eens dat onderzoek naar gifstoffen in de bodem en effecten op omwonenden geen particuliere aangelegenheid is en dat het ministerie hier het voortouw in moet nemen? Zo ja, hoe gaat u dat vormgeven?

Antwoord

5.2.1 Woo

9. Bent u bereid om u binnen de Europese Unie sterk te maken voor internationale afspraken over de milieulast van pesticiden in de grond, waarin ook het stapeffect van giftige stoffen wordt meegenomen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de antwoorden op vraag 5 en 6, gesteld door de leden Moorlag en Ploumen (zie bijlage 1).

10. Is er volgens u binnen de kringlooplandbouw plaats voor landbouw waarin landbouwgif gebruikt wordt en kunt u uw antwoord toelichten?

11. Is er volgens u binnen de kringlooplandbouw plaats voor het gebruik van dergelijke cocktails van giftige stoffen en kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord op 10 en 11

5.2.1 Woo

12. Bent u het ermee eens dat voor een luxegoed als bloemen geen giftige middelen meer gebruikt zouden moeten worden en dat hier vanuit het voorzorgsbeginsel direct een stop op moet komen totdat bewezen is dat er geen risico's voor omwonenden zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vragen van de leden van de SP-fractie

1. Welke stoffen worden bij de lelieteelt gebruikt als bestrijdingsmiddelen en pesticiden?

Antwoord

Het CBS rapporteert 4-jaarlijks over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, uitgedrukt in werkzame stof (welke middelen, op welk oppervlak, totaal aantal kg werkzame stof, dosering werkzame stof/ha). Uit de gegevens van 2016 blijkt dat er 53 verschillende werkzame stoffen zijn geregistreerd (zie tabel 2, bron CBS).

Acht van die middelen werden door bijna alle telers toegepast (> 5000 ha). Het betreft vier fungiciden (mancozeb, tebuconazool, trifloxystrobin, fluopryram), twee herbiciden (asulam, metamitron), twee insecticiden (esfenvaleraat, minerale olie).

5.2.1 Woo

2. In welke hoeveelheden is het gebruik van deze stoffen toegestaan?

Antwoord

Voor de meeste werkzame stoffen zijn meerdere gewasbeschermingsmiddelen op de markt met elk hun specifieke dosering, afhankelijk van formulering, toepassingsgebied en concentratie. Voor de 53 werkzame stoffen betreft het naar schatting zo'n honderdvijftig tot tweehonderd gewasbeschermingsmiddelen. Van de meest gebruikte werkzame stoffen (5.2.1 Woo) is hierna ter illustratie de maximale middeldosis weergegeven van een middel dat alleen de genoemde werkzame stof bevat, met een toelating in de onbedekte lelieteelt (bron Toelatingsbank Ctgb). Het wettelijk gebruiksvoorschrift/ etiket is te allen tijde leidend.

<u>Werkzame stof</u>	<u>Maximale middeldosis/ha</u>
esfenvaleraat	tot 0,4 liter
fluopyram	tot 0,8 liter
mancozeb,	tot 2 kg
metamitron	tot 4 kg
minerale oliën.	tot 6,25 liter
tebuconazool	tot 0,55 kg
trifloxystrobin	tot 0,25 kg

3. Wat is het effect van deze toegestane stoffen op de mens, de biodiversiteit en insecten in het bijzonder?

Antwoord

5.2.1 Woo

4. Zijn de 57 uit het onderzoek in Westerveld naar voren gekomen stoffen gebruikelijk voor gebieden rond de teelt van lilies?

Antwoord

5.2.1 Woo

5. Wat is het risico dat de 57 in Westerveld aangetroffen stoffen in combinatie of in reactie met elkaar een gevaar voor de volksgezondheid opleveren?

Antwoord

5.2.1 Woo

6. Klopt het dat, onder de 57 aangetroffen stoffen, het ook stoffen betreft die reeds lang verboden zijn?

Antwoord

Ja

7. Zijn deze stoffen ondanks het verbod op deze stoffen onlangs nog gebruikt? Zo ja, welke consequenties heeft dit voor de gebruikers? Zo nee, wat is het effect van de langdurige aanwezigheid van deze stoffen op bodem en milieu?

Antwoord

5.2.1 Woo

[Verder](#)

verwijs ik u naar het antwoord op vraag 2 van de VVD-fractie.

8. Is het sluiten van ramen en deuren en het binnenhouden van de was een afdoende bescherming voor de omwonenden tegen de gebruikte stoffen bij de gewasbescherming in de lelieteelt?

Antwoord

5.2.1 Woo

Commented [5.12.18 2]: Wij hadden zo'n 130 middelen uit de database gehaald. Is dit nog oude tekst of is er een reden om deze marge te hanteren (vanwege info uit andere bronnen wellicht)?

5.2.1 Woo

9. Welke gevolgen heeft het gebruik van de toegestane bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt voor de gezondheid van buitenspelende of voorbijfietsende kinderen?

Antwoord

5.2.1 Woo

10. Op welke wijze wordt rekening gehouden met het oordeel van professor Pieter Sauer uit Groningen dat het jaarrond blootstellen aan bestrijdingsmiddelen de ontwikkeling van kinderen remt en verschillende aandoeningen aan de hersenen kan veroorzaken?

Antwoord

5.2.1 Woo

11. Kan het instellen van een spuitvrije zone bijdragen aan een verbetering van de gezondheid van omwonenden? Zo ja, welke afstand zou dan wenselijk zijn (professor Sauer stelt 1000 meter voor) en wat zou dit betekenen voor de lelieteelt?

Antwoord

5.2.1 Woo

Vragen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

1. Kunt u bevestigen dat in de bollen- en bloemeteelt relatief veel pesticiden worden gebruikt, waarbij de lelieteelt de kroon spant?

Antwoord

5.2.1 Woo

2. Kunt u uiteenzetten welke pesticiden allemaal (mogen) worden gebruikt bij de bollen- en bloemeteelt?

Antwoord

5.2.1 Woo

Voor een overzicht van toegelaten middelen met een toepassingsgebied in de bollen- en bloemeteelt verwijs ik u naar de Toelatingsdatabank van het Ctgb. <https://toelatingen.ctgb.nl/>

3. Kunt u uiteenzetten welke rotatieschema's al dan niet verplicht worden aangehouden bij de

teelt van bollen en bloemen en kunt u daarbij nadrukkelijk ingaan op de afwisseling tussen voedselgewassen en bollen of bloemen?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted text block]

4. Wat vindt u ervan dat Drentse burgers zich gedwongen voelden zelf geld in te zamelen om onderzoek te laten doen door een gecertificeerd laboratorium, om te weten te komen hoeveel pesticiden er in hun leefomgeving terechtkomen?

5. Waarom heeft u zelf zulk onderzoek niet laten uitvoeren?

Antwoord op vraag 4 en 5

5.2.1 Woo
[Redacted text block]

6. Wat vindt u van de resultaten van het onderzoek, dat uitwees dat op tien plekken bij velden met lelieteelt in Drenthe in groenten en in de bodem opgeteld 57 verschillende bestrijdingsmiddelen zijn gevonden, soms in flinke concentraties?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted text block]

7. Deelt u de zorgen van toxicoloog Martin van den Berg, die wijst op de vermenging van deze stoffen in de bodem en de mogelijke risico's van opstapeling van de bestrijdingsmiddelen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.2.1 Woo
[Redacted text block]

8. Deelt u de mening dat het hoog tijd wordt voor milieunormen voor pesticiden in de bodem? Zo ja, op welke wijze gaat u daadwerkelijk grenzen stellen aan de vervuiling van de bodem met landbouwgif? Zo nee, waarom niet?

9. Kunt u uiteenzetten hoe de huidige beoordelingssystematiek van de European Food Safety Authority (EFSA) en het Ctgb zich verhoudt tot het pleidooi van Violette Geissen, hoogleraar bodemdegradatie en landbeheer aan de Wageningen Universiteit, voor het vaststellen van grenzen aan mengsels van pesticiden en hun afbraakproducten in de bodem?

Antwoord op vraag 8 en 9

5.2.1 Woo
[Redacted text block]

5.2.1 Woo

10. Heeft u al gesproken met bewonersorganisatie Bollenboos, zoals u eerder na vragen van de Partij voor de Dieren-fractie heeft beloofd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

5.2.1 Woo

11. Waarom heeft het blootstellingsonderzoek, zoals destijds aanbevolen door de Gezondheidsraad, vertraging opgelopen?

Antwoord

5.2.1 Woo

12. Heeft u de resultaten van het onderzoek zelf al wel?

Antwoord

5.2.1 Woo

13. Deelt u de mening dat na het rapport van de Gezondheidsraad uit januari 2014, waarin de relatie tussen landbouwgif en diverse ernstige ziekten zoals kanker en Parkinson al werd gelegd, de uitgelekte uitkomsten van het blootstellingsonderzoek zeer ernstig zijn, omdat nu is aangetoond dat mensen die in de buurt wonen van landbouwgebieden waar pesticiden worden gebruikt in veel hogere mate worden blootgesteld aan landbouwgif dan tot nu toe werd aangenomen? Zo nee, waarom niet?

14. Erkent u dat het rapport van de Gezondheidsraad d.d. 29 januari 2014 al meer dan genoeg aanleiding gaf tot het nemen van voorzorgsmaatregelen om de volksgezondheid te beschermen, zoals het instellen van afstandsnormen en een veel striktere beperking van het gebruik van landbouwgif?

Antwoord op vraag 13 en 14

5.2.1 Woo

15. Bent u bereid per direct voorzorgsmaatregelen te treffen, zoals een moratorium op het gebruik van pesticiden, om geen verdere risico's te lopen met de volksgezondheid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

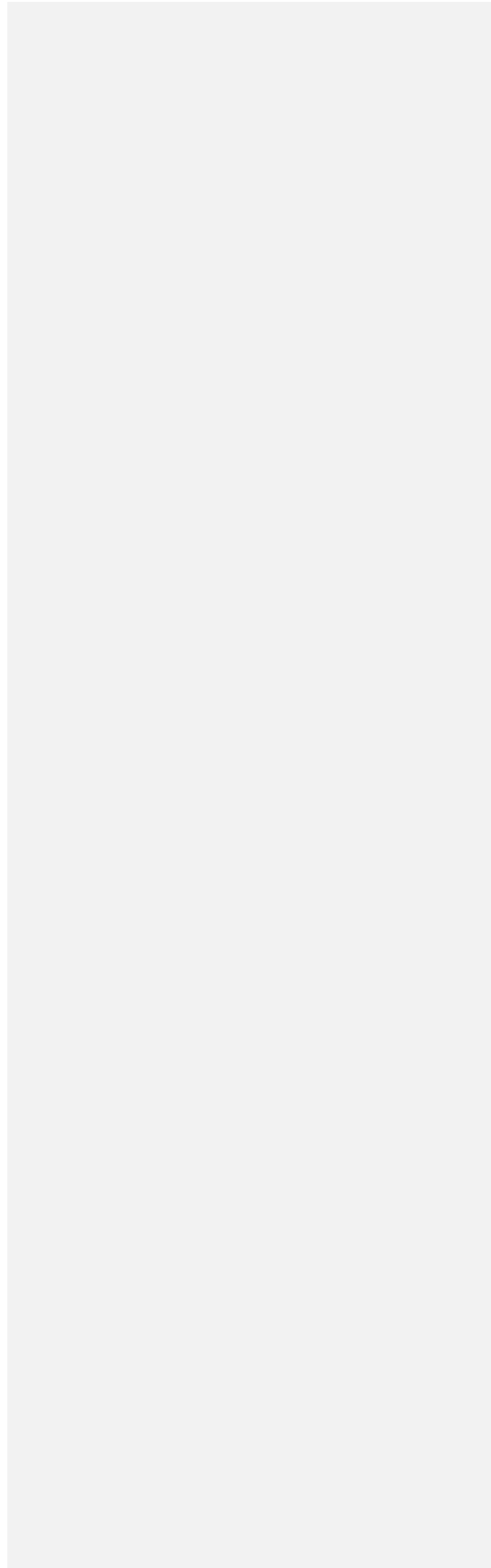
5.2.1 Woo

16. Bent u bereid beperkingen te stellen aan de bollen- en bloemeteelt vanwege het hoge gifgebruik en de gevaren voor bodem, water, natuur en volksgezondheid? Zo nee, waarom niet?

17. Bent u bereid een verbod in te stellen op de meest vervuilende bollenteelt, te weten de lelieteelt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 16 en 17

5.2.1 Woo

Tabel 1: Overzicht van gevonden stoffen (rapport Meten=Weten) en hun toelatingen 54 Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden

Werkzame stof	Toegelaten in (alleen hoofdsectoren zijn vermeld)
2_4-D (vrij zuur)	Openbaar groen/particuliere tuinen, akkerbouw, fruitteelt
4-CPA	nee
2-Fenylfenol	nee
Azoxystrobin	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt
Bitertanol	nee
Boscalid	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt, openbaar groen/tuin
Bupirimate	Groenteteelt, sierteelt, fruitteelt
Caffeine	nvt
Chloorprofam	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt,
Cyprodinil	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
DEET	ja (biocide)
Deltamethrin	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Dieldrin	nee
Difenyl	nee
Difenylamine	nee
Dimethomorph	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Epoxiconazool	Akkerbouw, groenteteelt
Etofenprox	nee
Fenpropidin	Akkerbouw, sierteelt
Fenpropimorf	Akkerbouw
Fenvaleraat + Esfenvaleraat	Akkerbouw, groenteteelt, sierteelt
Fipronil-Sulfone	ja (biocide)
Fluazifop (vrij zuur)	Akkerbouw, groenteteelt, fruitteelt, openbaar groen/tuin
Fluazinam	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt
Fludioxonil	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Flufenacet	Akkerbouw
Fluopyram	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Fluroxypyr (vrij zuur)	nee
Fluroxypyr 1-methylheptylester	Akkerbouw, groenteteelt, cultuurgrasland, openbaar groen/tuin
Fthalimide (afbr. folpet)	Akkerbouw, sierteelt,
Haloxyfop (vrij zuur)	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt
MCPA	Akkerbouw, fruitteelt, cultuurgrasland, openbaar groen/tuin
Metamitron	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Methoxychlor	nee
Metolachloor-S	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
p,p'-DDD + o,p'-DDT	nee
p,p'-DDE	nee
p,p'-DDT	nee
Pendimethalin	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt, cultuurgrasland
Phenmedipham	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Picaridin	nee
Prochloraz	Akkerbouw, sierteelt
Prochloraz desimidazole-amino	nvt
Propyzamide	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt
Prosulfocarb	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt
Prothioconazole-desthio	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt, cultuurgrasland
Pyraclostrobin	Akkerbouw, sierteelt, groenteteelt, cultuurgrasland
Tebuconazool	Akkerbouw, in en om huis (amateur)
Terbuthylazin	Akkerbouw
Thiamethoxam	Akkerbouw, sierteelt. (groenteteelt alleen binnen)
Triallaat	nee
Trifloxystrobin	Akkerbouw, fruitteelt, sierteelt, groenteteelt, in en om huis
Triticonazole	nee

3 Ontsmettingsmiddelen (BAC-12, BAC-14, DDAC)

Tabel 2: Gebruikte gewasbeschermingsmiddelen (werkzame stoffen) in de lelieteelt

(CBS, 2016, gebaseerd op opgaves van telers)

Acetamiprid
Asulam
Azoxytrobin
Boscalid
Captan
Chloorprofam
Chloorthalonil
Chloridazon
Clethodim
Clopyralid
Cycloxydim
Deltamethrin
Difenoconazool
Dimethenamide-P
Diquatdibromide
Esfenvaleraat
Flonicamid
Florasulam
Fluazifop-P-butyl
Fluopyram
Fluroxypyr
Folpet
Fosthiazaat
Glufosinaat-ammonium
Glyfosaat
Haloxifop-P-methyl
Imidacloprid
Iprodion
Kresoxim-methyl
Lambda-cyhalothrin
Linuron
Mancozeb
Maneb
MCPA
Mepanipyrim
Metamitron
Metazachloor
Minerale olie
Pendimethalin
Prochloraz
Propiconazool
Prothioconazool
Pymetrozine
Pyraclostrobine
Pyraflufen-ethyl
Pyridaat
Quizalofop-P-ethyl
S-metolachloor
Spirotetramat
Tebuconazool
Thiacloprid
Thiofanaat-methyl
Trifloxystrobin